

De Dissident

De Dissident

Frank Herbergs

Schrijver: Frank Herbergs
Coverontwerp: Frank Herbergs
ISBN: 9789465380629
© Frank Herbergs

-1-

Ik weet niet precies wanneer het begon. Misschien was het die zondagavond in februari. Misschien al veel eerder, in een tijd die niemand zich nog herinnert. De dagen voelden al maanden als echo's van een eerdere vergissing, een vertraagd failliet van alles wat ooit vast had moeten staan. Ik zat op mijn kamer, met een joint tussen mijn vingers en Pearl Jam door mijn koptelefoon. De tekst sloeg in als onweer: "Escape is never the safest path, Oh, a dissident, a dissident is here". Alsof Eddie Vedder me iets probeerde uit te leggen wat ik zelf nog niet kon vatten.

Buiten viel de avond over een rij gezinswoningen die elkaar imiteerden in hun mislukte pogingen tot stabiliteit. Binnen brandde de keukenverlichting als een theaterlamp op een toneelstuk dat al te lang liep. De hoofdrolspeler was mijn vader, Otto. Zoals elke zondag. Zoals altijd net iets te luid, te overtuigd, te aanwezig voor de ruimte waarin hij zich bevond. Hij had flip-overvellen op tafel gelegd, zijn overhemd hing half open, zweetplekken als merktekens van zijn heilige oorlog tegen het systeem. Zijn handen bewogen wild over de pagina's, de stift piepte als een noodsignaal. "Ownership!" riep hij. "Verantwoordelijkheid! Dat is wat ze missen!" Mijn moeder zat erbij, haar gezicht glad getrokken door een soort zen van zelfbescherming.

Ik was negentien. Aspirant-onderofficier bij de landmacht. Wachtend op vertrek. Op iets dat me zou losmaken van deze plek. Van hém. Maar wat ik toen niet wist: ik zou mezelf meenemen. Wat me destijds ontbrak, was niet zozeer de wil om weg te gaan, maar het vermogen om te begrijpen waarom. Ik dacht dat ik ontsnapte aan zijn chaos, zijn manieën en de onvermijdelijke depressies die erop volgden, zijn lege beloften. Maar wat ik werkelijk zocht, was een andere vorm van orde. Eén die nog harder klonk. Directiever. Een uniform dat mijn wazige grenzen strak zou trekken. Dat was de grootste illusie. Ik dacht dat discipline me zou redden. Dat kaders, bevelen, commando's, dat de militaire wereld de herrie in mijn hoofd zou wegmasseren zoals een fysiotherapeut een spierknobbel losmaakt. Maar het enige dat ik leerde, was hoe je je stilte beter camoufleert.

De ochtend erop pakte ik mijn weekendtas. In stilte. Mijn moeder vroeg of ik nog wat nodig had. Ik zei van niet. Mijn vader had zich teruggetrokken in zijn studeerkamer, zoals altijd op maandagen. De eerste bevelen kwam niet als een schok, maar als een opluchting. Alsof het opvolgen van orders de chaos in mijn hoofd tijdelijk uitwiste. Daarna: stilte. Of nee, geen stilte. Structuur. Een ritme dat zich niet liet onderbreken door twijfel. We marcheerden, stonden stil, marcheerden weer. De beweging werd muziek, de muziek werd wet.

De kazerne rook naar leer, angst, natte wol. Instructeurs schreeuwden geen bevelen, ze boetseerden ze in je systeem.

Niet alleen met woorden, maar met blikken, gebaren, met de manier waarop ze je aankeken als je te langzaam dacht. Ik volgde. Niet omdat ik overtuigd was, maar omdat ik nog niets had om tegen in te gaan. Mijn eigen overtuigingen lagen thuis, ondergewaardeerd op zolder tussen vergeten diploma's en familiefoto's.

Mijn lichaam leerde sneller dan mijn hoofd. Veters, bedden, het juiste moment om te ademen. Alles had zijn plaats. Alles had zijn prijs. "Als je valt, val dan recht," zei een sergeant met ogen als kapmessen. Ik viel. Rees op. Viel opnieuw. En telkens als ik opveerde, voelde ik iets in mezelf breken. Niet pijn. Meer iets wat verschoof. Alsof mijn identiteit plaats maakte voor bruikbaarheid.

's Nachts hoorde ik het ademen van anderen. Uniform, vlak, veilig. Ik hield mijn adem in om het niet te verstoren. Alles in mij zocht naar ritme. Naar bevestiging. Naar de blik van iemand die zou zeggen: dit is goed. Dit is voldoende. Maar niemand zei iets. En juist dat voelde als erkenning.

Ik begon mijn instructeurs met Otto te vergelijken. Beiden dachten in systemen, in ordening, in grote waarheden die ze te vroeg uitriepen. Maar waar Otto zweette in de marge van zijn eigen gelijk, zwegen zij met de zekerheid van opgedragen macht. Otto predikte verantwoordelijkheid als een roeping, zij eisten gehoorzaamheid als een natuurwet. En toch. Ze leken meer op elkaar dan ik toe wilde geven. Beiden hechtten waarde aan controle, aan vorm, aan ritueel. Beiden keken je aan alsof je een project was dat nog geen vorm had

aangenomen. Het verschil was: zij braken je niet af uit liefde, maar uit noodzaak.

Maar iets anders bouwde zich tegelijkertijd op, onzichtbaar maar onmiskenbaar. Tussen de modder en de bevelen ontstond iets wat op vriendschap leek, of misschien gewoon op gedeelde overleving. De jongen naast me, met ogen die te oud waren voor zijn gezicht, gaf me zijn handschoenen toen de mijne nat waren en mijn vingers blauw. Een ander, die amper sprak, hield 's nachts de wacht voor me toen ik het niet meer trok. Er werd niet gevraagd waarom. Niemand zei "graag gedaan". Alles was in stilte, in handelingen, in bliksemflitsen van vertrouwen tussen momenten van collectieve uitputting.

We leerden elkaars ademhaling herkennen in het donker. De manier waarop iemand vloekte als hij struikelde. De geur van paniek in een jas die te lang niet was gewassen. De groepsdruk duwde ons verder dan we alleen ooit gegaan waren, maar het was diezelfde druk die ons ook opving als we bijna knapten. We lachten om dingen die nergens op sloegen, omdat niets ons verder nog overeind hield. Ik begon gezichten te koppelen aan namen. Namen aan ritmes. Ritmes aan veiligheid.

Ik had het nooit verwacht, maar tussen de bevelen door vond ik iets dat thuis nooit lukte: ik hoorde ergens bij. Niet als zoon, niet als vriend, niet als geliefde, maar als schakel in een onbreekbare keten. En dat was genoeg. Voor even.

Ik weet nog dat ik, ergens in week twee, mijn eigen gedachten betrapte op stilte. Niet de lege stilte van thuis, na een ruzie. Maar een gerichte stilte. Als een scherpschutter die zijn adem inhoudt. Het voelde bijna als rust. Alsof mijn hoofd zich opnieuw leerde kleden, niet in trauma's, maar in camouflage. Ik werd leger. Maar ook doelgerichter. Mijn binnenwereld, ooit een warboel van vragen en verwijten, werd een corridor. Smal, recht, bruikbaar.

Maar misschien was ik hier niet om gevormd te worden, maar om te leren herkennen wat ik al was geworden.

Soms, in de schemer tussen opdrachten door, voelde ik hem. Otto. Niet als herinnering, maar als echo van de toon waarop tegen me werd gesproken. In de bevelen die geen ruimte lieten voor tegenspraak hoorde ik zijn stem, luider, zonder stotteren, zonder verwarde sprongen van idee naar idee. Maar de onderlaag was dezelfde: dominantie vermomd als overtuiging.

Ik besepte dat de eerste mars ik al jaren geleden had ingezet. Van de eettafel naar mijn kamer. Van het ontwijken van zijn waan naar het inslikken van mijn woede. Elke "ja, pa" was een stap in de richting van gehoorzaamheid die ik haatte, maar waar ik inmiddels in uitblonk.

Het leger leerde me bevelen opvolgen, maar Otto had me al geleerd hoe het voelde om geen keuze te hebben. Alleen hier had het ritme een functie. Hier was de tirannie rechtlijnig, niet grillig. Hier werd er geschreeuwd om je sterker te maken, niet om je te raken waar het pijn deed.

Het was pijnlijk bevrijdend om te merken dat ik al gevormd was, niet ondanks Otto, maar dankzij hem.

Ik dacht terug aan hoe mijn moeder zweeg aan tafel, hoe haar stilte een schouder was waar ik nooit tegenaan had durven leunen. Aan hoe het huis nooit stil was, maar ook nooit veilig. En hoe ik dacht dat vertrekken genoeg zou zijn.

Maar weggaan is niet hetzelfde als aankomen.

Eenmaal buiten de poort, dagen later, voelde de wereld te los. Alsof de stoeptegels wankelden, alsof geluid niet meer resoneerde. Mijn kleren wapperden als een te groot verleden. Mijn houding paste niet meer bij de wijk waarin ik was opgegroeid. Ik keek naar huizen alsof ze in vijandelijk gebied lagen. Mijn ademhaling ging nog in vier tellen. Mijn gedachten bleven steken in commando's.

Thuis rook het naar afwasmiddel, koffie en iets wat op hoop leek. Mijn moeder begroette me zoals je een postbode begroet: beleefd, dankbaar, maar op afstand. Mijn vader sliep. Of deed alsof. Ik douche de week van me af, trok burgerkleren aan die vreemd aanvoelden, en fietste naar Lotte. Regen tikte op mijn capuchon als een aankondiging van wat ik allang wist: het zou niet meer zijn zoals het was. Ze deed open met nat haar en een gezicht als een dichtgeschoven gordijn. We zeiden niets. Haar hand pakte de mijne, haar vingers koud. In haar kamer rook het naar shampoo en oude dromen. Ik trok mijn schoenen nog niet eens uit voordat ze haar trui over haar hoofd trok. Onze lichamen vonden elkaar in stilte. De liefde was verdwenen. Alleen de reflex was over. We vreeën als

mensen die te lang gezwegen hadden. Tussen onze ademhalingen hing iets wat niet meer oplosbaar was. Ik voelde haar huid, maar niet haar hart. Mijn handen vonden geen toegang meer tot wie ze ooit was. Na afloop lag ze roerloos naast me, haar adem vlak, haar ogen op het plafond. "Waarom kom je eigenlijk nog?" vroeg ze. Haar stem was niet boos. Alleen moe. Ik zweeg. Wat moest ik zeggen? Dat ik me veiliger voelde in een schuttersput dan naast haar in bed? Dat ik mezelf alleen nog kon vinden als ik haar achterliet? Ze trok haar shirt aan. "Je komt, je neukt, je gaat. Volgende week zit je weer tussen de modder en de hoogmoed. En ik weet niet meer wie jij dan bent." Ik slikte. Ze draaide zich naar me toe, haar blik als glas. "Je lijkt op je vader." Ik keek naar mijn handen. Ze trilden niet, maar ze voelden schuldig. Misschien had ze gelijk. Misschien kwam ik niet voor haar, maar voor mezelf. Voor dat korte moment van vergetelheid, dat half uur waarin alles ophield en ik alleen nog huid en adem was. Misschien was seks nooit alleen maar liefde geweest, maar ook een manier om te verdwijnen zonder echt weg te hoeven gaan. Toen wist ik dat het voorbij was.

Eenmaal terug in mijn kamer voltrok zich het vertrouwde ritueel: een joint tussen mijn vingers, Pearl Jam door mijn koptelefoon.

De dagen ervoor hadden me gevormd, maar niet genezen. Iets in mij wilde blijven buigen, gehoorzamen, grenzen verleggen. De volgende avond voelde ik iets knappen, verzet dat zich niet meer liet stilhouden door kaders of bevelen. Het was zaterdag. De klok stond

nog niet eens op acht uur en het keurslijf van eerder die week hing al als een afgeworpen huid naast mijn bed.

Er was geen voornemen, alleen impuls. Geen rebellie, maar een reflex. De behoefte om iets te voelen, of juist níét te voelen, brak door de gelaste naden van mijn nieuwe zelfbeeld. Ik wilde een man zijn, beheerst, gericht, doelmatig, maar ik was nog steeds die verdwaalde jongen met één superkracht: verdoven. Harder dan ooit, scherper dan ooit, alsof de stilte van de kazerne eerst alles had leeggezogen zodat ik nu des te dieper kon vallen.

Ik denk dat ik altijd al op zoek was naar iets waar ik me volledig aan kon geven. Niet een beetje. Niet half. Helemaal. Of het nou liefde was, een bevel, of een afgrond, als ik sprong, dan zonder parachute. Ik wilde erin verdwijnen. In iemand. In iets. In een doel dat groter was dan ikzelf. En als dat doel ontbrak, dan gaf ik me aan wat er wél was: roes, huid, herhaling. Zelfbehoud was nooit mijn sterkste kant. Grenzen? Die trok ik pas als het te laat was. Ik was loyaal tot voorbij het breekpunt, zoals een hond die blijft zitten voor een baasje dat allang vertrokken is. Misschien dacht ik dat dát liefde was: blijven, ook als het pijn doet. Of misschien wist ik gewoon niet beter.

De kater begon al voor de drank. Mijn hoofd was zwaar van ongezegde dingen. Mijn lichaam tintelde van overbelasting, adrenaline, verlangen. De wereld voelde als een decorstuk: mooi belicht, maar leeg van betekenis. Peter dacht een meid te versieren, Edwin als een priestert achter de draaitafels zwetend van zijn eigen

rave-tempo. De Engel denderde onder onze voeten. Zweet, rook, parfum, wodka. Ik was weer een jongen van negentien met een zonnebril op, een sigaret in mijn mondhoek en een dienblad bier in mijn trillende handen. We dansten op afleiding. We lachten op herhaling. Ik had al een joint op, misschien twee. De coke gierde door mijn hoofd als een sirene zonder bestemming. Alles voelde als winnen, maar niets had nog waarde.

De meisjes glommen van verlangen, de jongens van bewijsdrang. Alles was aanraking. Alles was maskerade. Ik vergat wie ik was, dus ik kon even iemand anders zijn. En toen kwam het moment waarop de lichten aangingen. Wreed wit. Onverbiddelijk geel.

De weg naar huis was vochtig. Niet nat, niet echt glad ook, gewoon vochtig. Alsof de straat had gezweet van al onze zonden die nacht. Mijn benen voelden als beton. Elk stapje was een compromis tussen doorgaan of eindelijk in een greppel kruipen en gewoon daar blijven, wachten tot de ochtend ons collectief vergat. Roy liep een meter of vier voor me, iets te rechtop voor zijn staat van zijn, iets te zwijgend voor iemand die normaal gesproken geen seconde zijn bek kon houden. Hij had een halve fles wodka in zijn jaszak, de hals stak net uit en bungelde mee als een loszittend geweten.

De lucht was grijs, niet donker. De vogels waren stil. Geen kraaien of merels, alleen een kapotgetrapte scooter in de berm en een verloren hak tussen de natte bladeren. We kwamen van een huis waar de after zijn beste tijd al lang had gehad, maar niemand dat nog toe wilde geven. De muziek was stilgevallen toen de bluetoothspeaker het begaf. Daarna was het voornamelijk stilte en gesnuif. Zo'n verlamme, snijdende stilte die zich niet laat doorbreken door een flauwe grap of een nieuw shotje.

"Ben je stil," zei Roy ineens, zonder zich om te draaien.

"Altijd na dit soort nachten."

"Je moet wat vaker neuken, gast."

Ik grijnsde niet. De grap was te makkelijk. Te hol. Zoals wij allemaal. Zoals ik al weken was, misschien maanden, misschien wel jaren. Het was alsof mijn hoofd een kamer was geworden waarin

alleen maar echo's woonden. De stemmen van mensen die iets van me wilden, inclusief mezelf. Vooral mezelf.

"Roy, weet jij nog wanneer je voor het laatst trots op jezelf was?"

Hij draaide zich half om, liep achteruit nu. De straat was leeg genoeg om risico's te nemen. "Trots? Goeie vraag." Hij slikte, krabde zijn neus. "Ik denk... ergens toen ik mijn eerste joint binnenstebuiten draaide. Is dat raar?" Ik keek hem aan. Hij meende het. En dat was misschien nog het meest tragische eraan.

Het asfalt strekte zich uit voor ons als een oneindige loopband van onbestemdheid. Mijn voeten sleepten. Mijn mond smaakte naar as en oude bitterballen. Binnen in mij zinderde een doffe kloppende pijn, alsof mijn lijf me wilde waarschuwen dat ik vergeten was waarom ik bestond. Niet dat ik het me wilde herinneren.

Roy bleef plots staan. Zijn auto stond daar. Zijn trots. Een zwarte BMW, gekocht van zijn broer, zogenaamd om indruk te maken op "de chicks" maar in werkelijkheid een prothese van wie hij ooit was.

"Zal ik je naar huis brengen?"

Ik keek naar de auto, naar Roy, naar de fles wodka in zijn jas. "Ben je gek. Je bent knetterlam." Hij lachte. Echt lachen. Niet het gemaakte soort van in de club, maar dat droge schorre soort dat pijn doet aan je longen. "Ik rij altijd beter met een slok op. Concentratie omhoog. Angst omlaag." "Dat is een sterk argument maar evengoed tering dom Roy."

Hij was al ingestapt. Raam omlaag. Motor startte met een rauwe rochel, alsof ook die auto twijfelde of dit een goed idee was. "Je moet het niet zo serieus nemen, man. Alles is tijdelijk, zelfs dit kutleven." En toen reed hij weg. Met een zwaai, een snerp van banden, en een zucht van de motor die zijn dood tegemoet snurkte.

Ik stond daar. Alleen. Met modder op mijn schoenen en bloed in mijn sokken van weer te lang doorgaan in een paar veel te dure sneakers. Ik haatte mezelf. Niet omdat ik niets zei om hem tegen te houden, maar omdat ik ergens hoopte dat het zou gebeuren. Dat het universum eindelijk zelf zou besluiten wie er mocht blijven en wie niet.

Het was kwart voor elf toen mijn telefoon ging. Ik had nog geen minuut geslapen. Mijn hoofd was leeg, mijn hart vol, mijn lichaam in staking. Het scherm lichtte op met een nummer dat ik niet meteen herkende, wat betekende dat het foute boel was. Alleen onbekende nummers brengen écht nieuws. "Spreek ik met Matthias?" vroeg een vrouwenstem. Zakelijk. Haast verontschuldigend. Mijn keel was kurkdroog. "Ja." "Roy heeft een ongeluk gehad, eenzijdig. Tegen een boom, hard, heel hard." Ze zei het zonder emotie, alsof het ging om een logistiek probleem in de bevoorrading. "En?" vroeg ik.

Even bleef het stil.

"Hij heeft het niet gehaald."

Ik hing op. Gewoon. Geen "oké", geen "dank je wel". Ik kon niet eens huilen. Ik voelde alleen iets openscheuren. Iets dat ik jarenlang

zorgvuldig had ingepakt met grapjes, drank, een beetje coke, een beetje liefde van mensen die ik toch weer van me afduwde zodra ze te dichtbij kwamen.

Ik ging op de grond liggen. Mijn vloer was koud. Ik wilde verdwijnen, oplossen, verdampen. Maar ik bleef liggen, ademde, en haatte mezelf voor elke seconde die ik nog bestond.

Roy was dood. En ik... ik was het vergeten waard.

De hemel was grijs op een manier die niets toevoegde. Geen dramatiek, geen symboliek, gewoon grijs. De kist was dicht. Natuurlijk was de kist dicht. Roy had zichzelf opgerold tegen een boom alsof hij dacht dat hij zo alsnog de bocht kon nemen. Ze hadden gezegd dat het beter was zo. "Voor de herinnering." Wat een farce.

Iedereen zat daar. In hun beste zwart. Strak gesneden jassen, nieuwe schoenen, zakdoekjes in de aanslag. Zelfs Peter was gekomen, met een zonnebril op alsof hij verdriet had. Ik vroeg me af of hij überhaupt wist wat verdriet betekende. De muziek was lelijk. Niet Roy's stijl. Hij had nooit geluisterd naar die akoestische gitaar-onzin, maar nu klonk het alsof iemand hem postuum wilde zuiveren van zijn slechte smaak. Alsof je met een paar akkoordjes zijn leven recht kon praten. Ze vroegen me wat te zeggen. Iemand had bedacht dat dat gepast was. Misschien omdat ik zijn "beste vriend" was. Ik wist niet eens zeker of Roy dat zelf zo had gezien, maar goed. Ik stond op, liep naar voren, keek uit over een zaal vol mensen die zich afvroegen waarom ik er uitzag alsof ik net wakker was geworden, wat waarschijnlijk ook zo was.

"Ik weet niet goed wat ik moet zeggen," begon ik, eerlijker dan me lief was. "Roy had dromen. Ik denk dat hij popster wilde worden. Of autocoureur. Of allebei. Misschien ook gewoon rijk, zonder precies te weten hoe. Hij was... luidruchtig, vaak vervelend, maar op een bepaalde manier ook echt. En ik denk dat mensen dat waardeerden."

Het bleef stil. Geen reactie. Geen traan. Alleen het zachte zoemen van de lampen en het gekuch van een vrouw op de derde rij. Ik eindigde het verhaaltje met een "Rust zacht, maat," en liep terug naar mijn stoel. Geen idee of het indruk maakte. Waarschijnlijk niet.

Na afloop stond ik achter het crematorium met Luc en een paar anderen. We rookten een joint die half vochtig was geworden in een broekzak. Niemand zei iets zinnigs. Alleen rook, af en toe een trek, en het getik van de regen op het betonnen afdak. Het voelde niet als rouw. Het voelde als schoolpauze.

De cake binnen was absurd lekker. Amandel met een soort kersenlaag die bleef hangen. Ik nam twee stukken. Aan de koffietafel stond een meisje dat ik nog nooit had gezien. Ze schonk koffie in alsof ze er iets van vond, onze blikken kruisten elkaar. Mooie handen. Dode ogen.

Mensen fluisterden toen ik terugkwam in de zaal. Ik had blijkbaar iets verkeerd gezegd. Of gewoon überhaupt iets gezegd. De blikken waren koud, ingehouden. Alsof ik Roy's laatste kans op waardigheid had verpest. Maar hij zou gelachen hebben, denk ik. Of gezegd: "Wat boeit het." En daarna iets over die meid van de koffie. Zo was Roy. Zolang er cake was, kon het leven nog even wachten.

De eerste keer dat ik zelf echt merkte dat het misging, was geen dramatisch moment. Geen stroboscooplicht, geen sirenes, geen huilende moeder aan de lijn. Alleen een dinsdagavond waarop ik bier dronk bij het avondeten en daarna nog twee blikken dronk zonder het echt door te hebben. Gewoon omdat het kon. Omdat de dag al lang voelde voordat hij echt begonnen was. Sinds Roy stierf, glipte de alcohol als vanzelf door de barstjes van de week. Eerst alleen die vertrouwde weekenden, maar grimmiger, een vanzelfsprekende rouw in vloeibare vorm. Daarna ook op donderdag. Toen woensdag. Voor ik het wist stond er elke avond iets open. Een fles. Een enveloppe. Een deur. Een wond. En ik hield ze allemaal bij me alsof ik zonder niet wist wie ik was.

Overdag functioneerde ik. Meer dan dat zelfs. Mijn mannen luisterden naar me, mijn rapporten klopten, mijn uitgestippelde routes door vijandelijk terrein waren altijd strak en beheerst. Ik gaf orders met een zekerheid die ik niet meer voelde zodra het donker werd. In uniform was ik een "peppie" baasje. Buiten de kazerne was ik iemand die steeds vaker wakker werd met een droge tong, hoofdpijn en het vage besef dat er een gat in mijn geheugen zat waar ooit gesprekken hadden plaatsgevonden.

Ik weet nog dat ik op een ochtend in het legeringsgebouw wakker werd met mijn gezicht in de dekens gedrukt, alsof ik me verstopt had voor iets dat ik zelf veroorzaakt had. De smaak van gin en de

geur van oud zweet in mijn nek. Ik had niemand gebeld die avond. Geen feest. Geen gezelschap. Alleen ik, een bluetoothspeaker, een halve fles, en een diepe onrust die zich vastbeet in mijn borst als een hongerige hond. En toch leek niemand het te merken. Niemand stelde vragen. Ik was er altijd. Op tijd. Fit genoeg. Duidelijk in mijn bevelen. Mannen zoals ik gaan lang mee op routine. Disciplinemachines met rafelranden. Je ziet het pas als je weet waar je moet kijken. En niemand keek.

Misschien wilde ik dat ook niet. Want eerlijk: ik had mijn plezier in het werk allang verloren. Niet de spanning. Die bleef. Het kicken, de adrenaline, de roes van beslissingen onder druk, dat was er nog. Maar het plezier, de diepere zin, de overtuiging dat het ergens toe deed, die was gestorven met Roy. Of misschien al eerder. Misschien met mijn onschuld.

Soms dacht ik terug aan hoe het allemaal begonnen was. Aan die zondagavond in februari, thuis op mijn kamer, met Pearl Jam in mijn oren en een vader die zijn geloof in het systeem uitschreeuwde op flip-overvellen in de keuken. Aan hoe ik dacht dat een uniform mijn antwoord zou zijn op zijn wanorde. Dat bevelen beter waren dan twijfels. Maar ook aan hoe ik mezelf al die tijd meesleepte, alsof ik mijn verleden in camouflage had gestopt in plaats van het echt af te leggen. Het contrast kon niet groter zijn. Toen: een jongen met een weekendtas, wachtend op iets wat hem zou losmaken. Nu: een man die zich steeds vaker verloor in zijn eigen uitwegen. Alsof ik onderweg van zoon naar onderofficier ergens halverwege was

blijven steken. Niet meer thuis, niet meer vormbaar, maar nog altijd doordrenkt van een geschiedenis die ik dacht te ontlopen.

Otto, mijn vader, gleed weer. Langzaam. Vanuit zijn breeduit lachende manische fase, vol grote plannen, ingevingen, hernieuwde banden en schaterlach op zondagochtend, weer richting de donkere dieptes waar hij zich altijd te lang in liet verdrinken. Je voelde het aan tafel. Aan hoe hij zijn vork vastpakte. Aan de stiltes na een grap. Aan hoe hij begon te klagen over het geluid van de koelkast, alsof die 's nachts met opzet lawaai maakte om hem gek te krijgen. Zijn stem werd zachter, zijn ogen valser. En hoewel niemand het hardop zei, hing zijn gemoed als een vochtige doek over ons hele gezin. Alles werd zwaarder. Trager. Zelfs mijn moeder begon weer te praten in halve zinnen. Alsof het huis zich klaarmaakte voor een storm waarvan we de naam al kenden, maar waar niemand op zat te wachten.

Ik begon hem in mezelf te herkennen. Niet alleen in de melancholie, maar ook in de manier waarop hij bleef doen alsof het nog ging. Ik moest denken aan die eerste keer dat hij een overdosis nam. Hoe ik hem na school vond, grauw en slap, zijn ademhaling nauwelijks nog aanwezig. In het ziekenhuis werd hij wakker met bloeddorlopen ogen, vloekte stiller en trok het infuus uit zijn arm nog voordat de artsen iets konden zeggen. "Als ik toch nog leef, dan kan ik ook gewoon weer werken," zei hij, alsof het ging om een vergeten afspraak. Hij keek ons aan, mijn moeder en mij, alsof wij te

dramatisch waren, alsof zijn dood slechts een voorstel was dat niet doorging.

We reden hem naar huis. Niemand zei iets. Alleen de bliep van het infuus bleef in mijn hoofd hangen. Thuis begon hij direct weer flip-overs te vullen.

Ik was geen haar beter. Ook ik stond weer op, alsof rouw iets was voor mensen met meer tijd. Voor mensen zonder uniform. Nog geen dag had ik mezelf gegund om echt stil te staan bij Roy. Zijn dood had ik weggedrukt onder het mom van plicht en paraatheid. Alsof verdriet iets was dat je in kon halen zodra je agenda het toeliet. Ik duwde door, trainde door, dronk door en maakte mezelf wijs dat dat kracht was.

Hij had zijn patronen, ik de mijne. Hij zat op de bank met zijn pillen en zijn rook, ik stond voor de spiegel in mijn kazernekamer, coltrui strak om mijn keel, en vroeg me af of ik het nog trok. 's Nachts lag ik wakker. Mijn ademhaling is zwaar, gedachten duister. Ik droomde over Roy. Niet de echte Roy, maar een versie van hem die stilletjes naast me zat in de auto terwijl ik naar oefeningen reed, zijn hoofd opzij, ogen gesloten. Hij zei niets. Hij hoefde ook niets te zeggen. Alles wat ik vergeten was te zeggen, lag daar, tussen ons in, als een grafsteen zonder naam. En dus dronk ik. Niet om te vergeten, maar om het draaglijker te maken. Om de contouren van mijn leven zacht te houden. Het werkte. Even. Tot het niet meer werkte.

Soms denk ik dat de drank me niet kapot maakte, maar conserveerde. Alsof ik in een fles wilde blijven. Onder druk. Afgesloten van zuurstof. Alles buiten de dop leek gevaarlijker dan alles daarbinnen. Ik weet niet wanneer precies ik mezelf begon te wantrouwen. Misschien die ochtend toen ik mijn tanden poetste en mijn hand trilde. Misschien die keer dat ik me afvroeg of ik het busje in de verte niet met opzet kon laten doorrijden. Misschien toen ik het geluid van Otto's voetstappen op de trap hoorde en dacht: nog zo'n dag trek ik niet.

Misschien was het gewoon toen ik besepte dat ik Roy achterna aan het leven was, langzaam maar gestaag.

Het begon met een roep van de sergeant-majoor, een kort handgebaar in de richting van de commandowagen. "Heuvelman, even hier." De wind was droog, de lucht helder, de oefening in volle gang. Alles klopte. Alles werkte. Mijn mannen kropen door het zand alsof ze ermee vergroeid waren, orders vloeiden soepel, munitie werd zuinig, scherp verdeeld. We waren goed bezig. Of nee, ik was goed bezig. Tenminste, dat hield ik mezelf voor. Tot die hand, dat gebaar. De commandant zat al in de wagen. Hij keek me even aan, tikte op zijn telefoon, en zweeg een seconde te lang. "Je moeder heeft contact opgenomen. Je vader...' Hij slikte nauwelijks hoorbaar. "Hij heeft een poging gedaan." Er was geen uitleg nodig. Niet "een poging tot wat". Niet "hoe erg".

We kenden het scenario. De stilte vertelde me alles. De tweede keer in vier jaar. Dit keer een overdosis. Tramadol, Oxazepam, Prozac. Genoeg om de dood aan te raken, niet genoeg om haar te omhelzen. Genoeg om te bewijzen dat het geen vergissing was. Te weinig om de rust te vinden waar hij al jaren zo moeizaam naar snakte.

De oefening werd overgedragen, mijn uitrusting achtergelaten, het binnenwerk van mijn borstkas begon weer te klepperen als een leeg blik. De rit naar het ziekenhuis was een waas. Ik keek uit het raam en stelde me voor dat ik niet onderweg was naar een man die mijn vader was, maar naar een spook dat ik steeds vaker in mijn eigen spiegel zag.

Toen ik hem vond lag hij op zijn zij, de kamer wit, alles steriel. Zijn huid grauw. Niet ziek, maar uitgeput van leven. Zijn ogen schoten naar me toen ik binnenkwam en hij zuchtte, niet van opluchting, niet van schaamte. Gewoon... een zucht.

"Ik ben er nog," mompelde hij schor. En het klonk als een verwijt.

Zijn mond trilde een beetje. De adrenaline van de pillen was weggezakt, de paniek ook. Wat overbleef was die doffe walging die ik herkende uit mijn eigen nachten. "Ze hebben me weer gered. Kutwijf," fluisterde hij, doelend op mijn moeder. "Ze had me moeten laten gaan. Gewoon laten gaan." Ik wilde iets zeggen, maar mijn keel zat dicht. Alsof mijn stembanden ineens begrepen wat hij bedoelde.

Ik wilde hem vertellen hoe het met mij ging. Over hoe ik wel wilde leven, of het in ieder geval wilde proberen. Over de kazerne. Over de ochtenden dat ik wél opstond. Over de nachten waarin ik níet gebruikte. Over die ene keer dat de sergeant mijn inzet prees. Het waren kleine dingen, maar ze voelden groot, omdat ik ze zelf had bevochten. Ik had hem willen zeggen dat ik het probeerde. Dat ik, ondanks alles, een vorm van orde zocht. En ergens, diep van binnen, hoopte ik dat hij het zou zien. Dat hij me zou aankijken zoals vaders dat doen als ze trots zijn. Niet omdat ik het verdiend had, maar omdat ik het nodig had. Omdat ik, hoe oud ik ook werd, ik ergens nog altijd zijn zoon wilde zijn. Een zoon die ertoe deed.

Hij draaide zijn hoofd en keek me aan. "Waarom moet ik blijven? Voor wat? Voor weer een winter? Voor het huis? Voor jullie?" Hij lachte droog. "Jij begrijpt het. Dat zie ik. Jij bent al onderweg."

En daar, naast dat steriele ziekenhuisbed, voelde ik iets in mij verschuiven. Geen breuk, geen schok. Meer een bevestiging. Een weerklink. Want hij had gelijk. Ik wás al onderweg. Naar wat dat wist ik niet. Maar de afstand tussen zijn gedachten en de mijne was kleiner dan ooit. En dat besef maakte me misselijk.

Ik dacht aan de dagen in het legeringsgebouw, aan de avonden in de stad, aan de flessen, de kater, het gapende niets dat elke ochtend op me wachtte. Ik dacht aan hoe vaak ik naar het plafond had gestaard en gehoopt dat het eindelijk zou instorten. En ik dacht aan hoe vertrouwd zijn woorden klonken. Boos dat hij nog leefde. Boos dat het mislukt was. En ik, bang dat ik het op een dag precies zo zou voelen.

Ik ging zitten. Pakte zijn hand niet. Keek naar het infuus, naar de hartmonitor, naar de fragiele pols die nauwelijks bewoog. Hij fluisterde nog iets, iets over stilte. Over hoe mooi het was om eindelijk nergens meer aan te hoeven denken. En ik begreep hem. God, ik begreep hem zo pijnlijk goed.

We zeiden weinig. Wat moest er ook nog gezegd worden? We zaten daar, twee mannen in stilte, verbonden door hetzelfde gif in ons bloed. Ik bleef nog een uur. Misschien twee. Tot de verpleegkundige binnenkwam, zijn temperatuur opnam en vroeg of ik familie was.

"Ja," zei ik. "Zoon." Het klonk vreemd. Vreemd en ver weg.

Ik liep naar buiten. In de gang rook het naar ontsmettingsmiddel en vergeten mensen. Mijn handen trilden. Niet van verdriet. Niet van angst. Van herkenning. Ik wist toen: als ik dit pad verder afdaalde, zou ik eindigen waar hij lag. En ik was al dichterbij dan ik mezelf had toegestaan te geloven. Die nacht sliep ik niet. Ik schreef niets op. Ik dronk niets. Ik zat op de rand van mijn bed en herhaalde zijn woorden in mijn hoofd.

"Ik ben er nog." En ik vroeg me af hoe lang dat nog zou gelden.

Het was precies twee jaar later. Alsof iemand met een kalender had zitten knippen. Zelfde crematorium, zelfde lucht, zelfde smaakloze koffie, zelfde stilte die als een muffe jas over je heen valt zodra je door die glazen deuren stapt. Alleen deze keer geen Roy in een verfrommelde BMW, maar mijn vader. Otto. Houten kist, donkerder dan die van Roy. Klassieker. Zoals hij het waarschijnlijk gewild had, al heeft niemand het hem nog kunnen vragen.

Hij had zich opgehangen in het oude huis, een week voor de executieverkoop vanwege tonnen aan belastingschulden. Aan de balustrade, met uitzicht op de tuin en die ene boom die elk jaar net te vroeg bloeide. Alsof zelfs de natuur daar geen ritme meer kon vinden. Geen afscheidsbrief, geen drama. Alleen stilte. Een glas wijn, een asbak met een sigaar, een touw en iets wat tot voor kort mijn vader was.

Precies zoals hij twee dagen eerder had gezegd toen hij - iets emotioneler en liever dan normaal - afscheid nam voordat hij een paar dagen cursussen zou gaan geven in het oosten van het land.

"Niet schrikken als je bij het oude huis de post gaat halen, alles zal van binnenuit op slot zitten en de gordijnen zullen gesloten zijn."

"Hoezo dat?"

"Dan zien ze mij niet aan de balustrade hangen."

"Doe maar niet pap, dat verkoopt niet lekker als jij daar hangt te bungelen."

"Laat ze de kolere krijgen, een executieverkoop is per definitie voor lijkenpikkers."

We moesten er beiden om lachen, ik uit ongemak hij om zijn tranen te verbergen. Wat er volgde was de fijnste en laatste knuffel die hij mij ooit had gegeven.

De mensen in de zaal waren vriendelijk. Warm zelfs. Er werd geknikt, handen werden gedrukt. "Sterkte jongen," zei iemand met tranen in de ogen die ik volgens mij nog nooit had gezien. Allemaal mensen die Otto kenden als 'die rustige man met die mooie ogen'. Niemand die wist dat zijn ogen al jaren leeg waren, zoals de dozen Prozac die hij steeds verder achterin de kast had verstopt.

Ik keek naar de kist en dacht: "Je had het ook gewoon kunnen vragen, hè." Hulp. Een gesprek. Een regeling. Iets. Maar nee, meneer was te trots. Te groot voor een formulier. Te klein voor zijn demonen. Ze vroegen me iets te zeggen. Ik zei ja, want nee zeggen doe je niet bij een begrafenis. Ik stond daar, microfoon in de hand, tegenover een zaal vol mensen die waarschijnlijk dachten dat ik op het punt stond om iets groots te delen. Iets eervols. Iets moois.

"Mijn vader was een man van stilte," begon ik. "Hij had het talent om aanwezig te zijn zonder iets te zeggen. En toen hij eindelijk iets wilde zeggen, begreep ik het niet. Of ik wilde het niet begrijpen.

Misschien dacht ik dat het een grap was, misschien dacht ik dat het over zou waaien. Wat het ook was, ik zat ernaast."

Een paar mensen knikten. Iemand pinkte een traan weg. Ik voelde niets. Alleen mijn eigen ademhaling, te luid, te oppervlakkig. Ik dacht aan de dag dat ik hem vond. Aan de stilte in het huis. Aan hoe ik zijn voeten nog zag bungelen terwijl ik bij de achterdeur tussen de gordijnen door met een zaklamp de kamer in scheen.

"Ik had het kunnen voorkomen," zei ik. "Maar ik deed het niet. En daar moet ik het mee doen."

Ik liep terug naar mijn stoel. De cake was minder lekker dan bij Roy. Maar het meisje achter de koffiebar was er nog steeds. Mooier dan ik me herinnerde. Ze glimlachte. Ik niet.

De mensen vonden me sterk, hoorde ik later. Moedig. Gevoelig. Ze moesten eens weten. Hoe onvriendelijk ik ben voor mezelf. Hoe vaak ik mezelf dezelfde dood wens als hij kreeg, maar dan zonder touw, zonder rommel, gewoon langzaam oplossen. In sigarettenrook. In stiltes. In flauwe grappen over zelfmoord die niemand durft te corrigeren omdat ze bang zijn dat het menens is. Ze hebben gelijk. Het is menens. Maar ach, zolang er cake is, blijf ik nog even.

Mijn zwaarmoedige kijk op de wereld was geen opwelling, geen puberale melancholie of romantische pose. Ze was opgebouwd, laag voor laag, als kalk op een muur waar jarenlang water tegen had gestaan. Niet met geweld, maar met volharding. En meestal zonder dat ik het doorhad. Het begon, onvermijdelijk, bij Otto. Mijn vader was een man van extremen. Wanneer hij lachte, lachte hij met zijn hele gezicht. Maar als hij zweeg, dan zweeg hij met zijn hele lichaam. Hij was ongrijpbaar, versplinterd, charmant en scherp, maar altijd met een rand die te dicht langs het mes liep. Zijn buien, zijn onvoorspelbaarheid, de razende stemmingen die hij als een virus door het huis slingerde: ik heb lang gedacht dat dat was hoe vaders nu eenmaal waren.

Otto praatte in oneliners. Hij geloofde dat het leven geen zin had, behalve die welke je er met veel moeite zelf aan gaf, en zelfs dat was twijfelachtig. Hij citeerde Nietzsche aan de ontbijttafel, gooide met Sartre en Camus alsof het kaarten waren. Maar de zwaarte van zijn denken droeg hij niet, hij sleepte het met zich mee als een ketting. En die ketting bond hij onbewust om mijn enkels.

Op school was het meneer Vries die me een andere kant liet zien. Een man met witte wenkbrauwen, hese stem en een geduld dat ik nergens anders had gezien. In zijn lessen filosofie leerde ik over Kant, over de deugd als iets wat van binnenuit moest komen, niet voor een beloning, niet uit angst, maar omdat het juist was. Die zuivere moraal raakte me, op een manier die ik toen nog niet kon

uitleggen. Het idee dat iets goed kon zijn los van verlangen of straf, gaf me hoop. Of misschien vooral: richting.

Maar tussen Otto en Kant lag een kloof. En ik stond ertussen, bungelend. Otto, met zijn chaotische geest, zijn verdwijningen, zijn gierende euforie en nog dieper zakkende depressies, had me een fundament gegeven van instabiliteit. Kant gaf me een kompas, maar geen manier om de stormen te overleven.

Het leger gaf me dat wel. Niet de antwoorden, maar de routines om geen vragen meer te hoeven stellen. Waar Kant het innerlijk kompas was, was het militair zijn een exoskelet: stijf, strak, functioneel. Bevelen vervangen twijfel. Ritme versloeg chaos.

In het begin voelde dat als vrijheid. Geen keuzes meer, geen Otto in mijn hoofd, geen existentialistische mist, alleen actie, herhaling, resultaat. Maar onder die structuur bleef alles wat Otto had losgewrikt intact. Het zat niet in de bevelen, maar in mijn reactie erop. Mijn neiging tot overdrive. Mijn angst om stil te vallen. De manier waarop ik loyaliteit verwarde met opoffering. Soms dacht ik dat ik niet vocht voor het vaderland, maar tegen mijn vader. En tegen mezelf. Het uniform paste me beter dan welke rol ooit. Misschien omdat ik eronder kon verdwijnen. Misschien omdat niemand vroeg naar de persoon onder de camouflage. En ik ook niet.

Toen kwamen de boeken. Kafka, die de wereld beschreef als een bureaucratisch labrynt waar de mens altijd te laat begreep wat er

van hem werd gevraagd. Dostojewski, die elk moreel conflict tot op het bot ontleedde. Ik verslond ze.

Niet om hun stijl, maar om hun donkerte. Hun worstelingen leken de mijne te legitimeren. Alsof het ondraaglijke een intellectuele rechtvaardiging kon hebben. En altijd was er het besef dat ik Otto's erfgoed in mij droeg. Niet alleen in mijn bloed, maar in mijn patronen. Mijn drift, mijn overgevoeligheid, mijn neiging om in zwart-wit te denken. Alles wees terug naar hem. Zelfs mijn stiltes leken op de zijne.

De dood van Roy was een breekpunt. Hij was mijn tegenhanger, mijn evenwicht. Niet minder beschadigd, maar op een andere manier. Hij begreep de zwaarte zonder erin te verdwijnen. Toen hij er niet meer was, kantelde iets definitiefs in mij. En later, toen Otto zichzelf het zwijgen oplegde, voor altijd dit keer, voelde ik hoe de bodem werkelijk uit mijn wereld viel. De man die me had gemaakt, was tegelijk degene die me ongeschikt had gemaakt om te blijven. Ik bleef achter met hun stemmen in mijn hoofd. Roy's scherpe observaties. Otto's cynische filosofieën. En daar tussenin mijn eigen vraag: wie ben ik zonder hen? Zonder hun chaos? Zonder hun dood?

Misschien was dat het begin van mijn echte leven. Niet toen ik hun stemmen vergat, maar toen ik leerde ze te dragen zonder ze te worden. Zonder mezelf nog langer als hun echo te beschouwen. Maar toen wist ik dat nog niet. Toen was ik nog slechts een schaduw die probeerde niet uit te wissen wat hij nooit zelf had getekend.

De dagen na de begrafenis van Otto vervaagden langzaam. Het ene moment waren ze scherp, het volgende trokken ze zich terug in de achtergrond, verdronken in het waas van slecht geslapen nachten, schrale stemmen en de onophoudelijke echo van te veel whisky en te weinig antwoorden. De woonkamer rook nog naar rouwkaarten. De lucht stond stil.

Het was op een dinsdag dat ik haar tegenkwam. Niet in het echt, nog niet, maar op Facebook, tussen gedeelde nieuwsartikelen over klimaatrampen en cynische memes over mentale gezondheid. Haar profielfoto, die doffe, haast opzettelijk niet-glimlachende blik, alsof ze al wist dat alles op een dag zou ontploffen. Dat vond ik aantrekkelijk. Aantrekkelijk en gevaarlijk. Ik wist niet goed waarom ik op "toevoegen als vriend" drukte. Misschien was het de leegte. Misschien de naam die ik herkende uit het crematorium, van ergens achter de bar, de stille bediening in een zwart overhemd en gympen. Mira. Of misschien was het gewoon haar gezicht dat me riep. Iets tussen vermoeidheid en verzet. Iets dat ik herkende.

Ze accepteerde het verzoek diezelfde avond nog.

De eerste berichten waren voorzichtig. Ze vroeg me hoe het ging. Ik loog. Zij ook. We spraken over hoe rouw soms lijkt op een seizoenswisseling die niemand heeft aangekondigd. Je wordt wakker in een nieuw klimaat, en iedereen doet alsof dat normaal is. Ze vertelde dat haar vader twee jaar geleden was gestorven. Iets

neurologisch. Iets met gaten in zijn brein. Ze zei dat hij langzaam was opgelost, als een foto die te lang in het zonlicht hangt.

Ik zei: "Misschien is alles gewoon een groot verdwijnpunt."

Zij zei: "Misschien is het gewoon slecht geschreven fictie."

Ik zei: "Zelfs de slechtste fictie heeft soms nog een verrassend einde."

Zij zei: "Of een open einde, zodat je je eigen kuttrauma erin kunt projecteren."

Ik zei: "Wil je een keer koffie drinken?"

Zij zei: "Koffie is voor mensen met hoop."

Ik zei: "Wat dan?"

Zij zei: "Ik wil gewoon naar de klote gaan."

Het duurde even voordat ik doorhad dat ze ja bedoelde.

De gesprekken werden langer. Uitgebreider. In de nacht. Altijd de nacht. Over falende ouders, over onbedoelde eenzaamheid, over hoe de stad mooier lijkt als je op een fiets zonder verlichting door rood rijdt. Over hoe sommige mensen verdwijnen zonder ooit echt geleefd te hebben. Ik vertelde haar over Roy. Over Otto. Over de klap die nog altijd natrilt in mijn borstkas. Zij vertelde over haar moeder die haar zelden aankeek, en over een broer die op zijn zestiende in zee was verdwenen en nooit meer was opgedoken. "Ze zeggen dat hij verdronk," schreef ze. "Maar soms droom ik dat hij gewoon ergens is waar het beter is."

We schreven alsof we bang waren dat de ander zou stoppen. Alsof elke zin misschien de laatste zou zijn. We deelden playlists vol

obscure postpunk en flarden poëzie die we zelf niet goed begrepen. De klik kwam niet ineens, maar sloop binnen, als ochtendlicht door een rolgordijn. Voor we het wisten, hoorden we bij elkaars dagen. Toen ik haar uiteindelijk vroeg of ze zin had om een keer iets te doen, en ik geloof dat ik het letterlijk zo schreef: "Heb je misschien zin om binnenkort iets te doen?", moest ze lachen. "Wat ben jij FORMEEEEEL," schreef ze. "Alsof je me vraagt voor een sollicitatiegesprek bij het ministerie van Kansloze Zaken." Ik lachte terug.

"Dus?" vroeg ik. "Ja," schreef ze. "Maar alleen als we samen naar de klote mogen. Echt. Geen koffie. Geen museum. Gewoon iets dat pijn doet en daarna oplucht."

Ik zei dat ik haar daar met alle liefde in zou begeleiden.

Het begon met een slok te veel en een blik die langer bleef hangen dan toegestaan. Café Brecht, juni. Zij schonk witte wijn in zonder de dop van de fles te halen, autistische precisie, en ik lachte te hard om iets wat ik zelf zei. Mira. Ze droeg een shirt met de naam van een obscure Zweedse band die volgens haar "alleen echt goed is met koptelefoon en regen op het raam." Ik geloofde haar meteen. Alles aan haar was precies zoals ze was, nul facades.

Die eerste avond dronken we tot het begon te schemeren in mijn hoofd. We rookten op een bankje bij het Sarphatipark terwijl haar stem over straatstenen rolde als een verloren fietsbel. Ze praatte over haar vader, ook dood, maar op een tragisch ordelijke manier, en over hoe ze liever cijfers had dan mensen. "Mensen doen raar met tijd," zei ze. "Cijfers niet."

Ik wilde haar aanraken, met de grootste voorzichtigheid. Maar ik bleef zitten. Mijn hand hield haar sigaret vast, mijn hoofd haar verhalen. Ze lachte niet vaak, maar als ze het deed, was het alsof je ineens alles vergat wat je ooit was vergeten.

De maanden vloeiden in elkaar over. Juli kwam als een warm biervat. Amsterdam zweette. Elke avond was een soort herhaling met afwijking: Mira en ik op pleinen, in tuinen, kroegen en clubs. Overal waar het leven stonk naar echtheid. Ze hield niet van drukte, dus ik nam haar mee naar de plekken waar het net stil genoeg was om je hartslag te horen. Soms viel ze stil midden in een verhaal. Dan

keek ze naar haar handen en zei: "Ik weet niet hoe ik dit moet voelen." Dan zei ik: "Hoeft ook niet. Ik voel het wel voor ons allebei."

En dat deed ik. Ik voelde alles. Manisch, euforisch, in een tempo dat niet bij te houden was. Elke aanraking van haar, hoe minimaal ook, een knie tegen mijn dij, een hand die haar haar uit haar gezicht haalde, voelde als een bevestiging dat ik bestond. Een beetje. Soms. Tussendoor.

Tegelijkertijd was er altijd dat terugkerende niets. Dat zwarte gat waar ik 's ochtends in wakker werd. Vroeg. Te vroeg. Maximale kater. Mijn werk als militair wachtte dan. De kazerne, het staal, de bevelen. Ik haatte het. En toch had ik het nodig. Zoals een junk zijn ochtendshot. De discipline hield mijn schedel bij elkaar. Zonder uniform was ik niets. Een losgelaten hond met een granaat in zijn bek.

Mira begreep dat niet. Ze stelde vragen als "Voel je je veilig daar?" en "Wat als je straks moet schieten?" Ik had geen antwoord. Alleen stiltes. En drank. Veel drank. Elke keer als ik thuiskwam na een oefening of een week op de kazerne, wachtte ze op me met een glas wijn en een lichte afkeer voor mijn uniform. Ze hield niet van camouflage. Ik hield niet van thuiskomen, maar bij haar voelde het iets minder als vallen.

Op een nacht in augustus belandden we in De Ruyschkamer, dat soort plek waar de rook nog in de gordijnen van vorige generaties hangt. Er speelde een band die zichzelf serieus nam en daar was ik

dankbaar voor. Mira zat tegenover me, haar ogen gleden over het plafond alsof daar antwoorden hingen. "Ik denk niet dat ik verliefd kan zijn," zei ze. "Of tenminste, ik weet niet hoe ik dat moet herkennen." Ik knikte. "Maakt niet uit. Ik ben verliefd genoeg voor twee."

Ze keek me aan, lang. Alsof ze wilde zeggen dat dat niet genoeg was. Maar ze zei niks. Ze pakte mijn hand, legde die op haar been, en dronk haar gin leeg in één teug. Daarna liepen we naar buiten. Zonder jas. De lucht was warm en vol beloftes die niemand waar zou maken. "Ooit ga ik paardrijden in Noorwegen, misschien met jou, misschien ook niet."

In de nachten die volgden sliepen we dicht op elkaar. Ze droomde in stiltes, ik in flitsen. Flarden van mijn vader aan de balustrade, Roy in de bocht, en zij, Mira, zwijgend in een deuropening, met haar rug naar me toe. Ik werd wakker met bonkende liefde en knarsende zelfhaat. Ging douchen. Schrobde de soldaat van mijn huid. Liet haar slapen.

Ik schreef brieven aan mezelf in mijn hoofd. Brieven waarin stond dat het goed kwam. Dat ik mocht bestaan. Maar ik verstuurde ze nooit. Want ik geloofde het niet.

Onze liefde werd een reeks toevalligheden. We dronken op doordeweekse dagen, aten tosti's in bed, bezochten obscure tentoonstellingen en spraken niet over morgen. Als ze overstuur raakte, en dat gebeurde soms zomaar, bij een verkeerd geluid of een plotselinge aanraking, zei ik niets. Ik wachtte. En zij kwam terug.

Altijd. En toch. In alles zat een breuklijn. Zij kon me niet voelen zoals ik haar voelde. En ik kon mezelf niet vergeven zoals zij dat probeerde. We hielden van elkaar in verschillende talen, zonder ondertiteling. En het werkte. Voor even.

Zij hield van me, dat wist ik. Maar haar liefde had randen, contouren die ik nooit helemaal kon lezen. Ze toonde haar genegenheid in kleine gebaren, een kop thee op het juiste moment, een opmerking die onthulde dat ze iets van weken geleden had onthouden. Maar ze zei het zelden hardop. En als ze het deed, dan kwam het alsof ze de woorden op smaak moest proeven, om zeker te weten dat ze niet teveel prijs gaf. Zij leefde in het moment, maar niet naïef. Ze was scherpzinnig, observerend, en vaak moeilijk te peilen. Waar ik mezelf liet overspoelen door herinnering en analyse, bewoog zij eerder langs de randen van dingen. Alsof ze zichzelf opzettelijk niet volledig in het midden plaatste. Niet uit afstandelijkheid, maar uit zelfbescherming. Liefde betekende voor haar niet het doorgronden van alles, maar het verdragen van wat onbegrepen bleef. Ze stelde vragen waar ik geen antwoord op had, en bleef soms stil als ik snakte naar bevestiging. Niet omdat ze me niet hoorde, maar omdat ze vond dat ik het zelf moest voelen, uit mezelf moest halen. Ik gaf te veel, zij hield iets achter. Niet uit onwil, maar omdat ze wist hoe gevaarlijk het was om alles te geven. Zij raakte me aan zonder verwachting. Ik raakte haar aan alsof ik een evenwicht probeerde te bewaren. Voor haar was intimiteit een zorgvuldig afgestemde dans. Voor mij was het een grensovergang. Niet omdat ik haar niet wilde, maar omdat ik mezelf niet zonder ruis kon aanreiken. Zij sprak in

nuance, in suggestie, in terughoudende gebaren. Ik sprak in tekens en signalen, in verborgen tekorten. En omdat we beiden wilden dat het werkte, deden we alsof we elkaars taal begrepen. Maar tussen onze woorden lagen hiaten.

Stiltes die zij liet bestaan, en ik vulde met twijfel. En hoewel onze handen elkaar vasthielden, reisden we in verschillende richtingen. En toch. We bleven. Niet omdat we het snapten, maar omdat iets in ons hoopte dat liefde ook zonder vertaling kon bestaan.

De laatste avond van augustus, op een balkon met uitzicht op niets in Amsterdam-Oost, zei ze: "Ik weet niet wat jij met je leven doet, maar ik wil wel blijven kijken." Ik stak een sigaret op. Dronk mijn bier. En zei: "Dan blijf ik nog even doorgaan met vallen."

En dat was het. Onze razende liefde in een notendop. Pijnlijk echt. Zolang de zomer duurde, bleef ik geloven dat ik misschien goed genoeg was. Voor haar. Voor dit leven. Voor mezelf. Half begrepen maar half verzopen. Toen werd het september. En de wind draaide. Zoals altijd.

De herfst viel als een sluier over de stad. Regen op ramen, wind langs kieren, de geur van nat blad die tot diep in onze lakens doordrong. Mira en ik trokken ons terug onder dekens die we niet meer van ons af wilden slaan. Alles buiten versomberde, maar tussen ons laaide iets op, fel en helder als vuur in een verlaten kamer. Onze liefde werd uitgesprokener, heviger. Geen puberachtig verlangen, maar iets wat dieper in het lichaam groeide, in de gewrichten, de ademhaling, het ritme van ons liggen en blijven. We

sliepen minder, dronken langzamer, hielden elkaar vast alsof de tijd zelf iets was dat kon wegglippen. We spraken niet veel. Onze stiltes werden dikker, zwaarder, maar niet koud. We lagen op de bank met oude filmklassiekers die we nooit echt afkeken. Paris, Texas, Hiroshima mon amour, The Conversation, flarden dialoog werden de achtergrond van onze blikken, onze ademhaling, de trage strelingen langs schouders en nek. Soms keek ze me aan alsof ze iets wist wat ik nog niet wist. Alsof haar ogen het voorland al kenden waar ik nog naïef tegenaan leunde. Die dagen waren vol. Stil. Bijna heilig. Alsof we wisten dat ze eindig waren.

En toen moest ik weg. Plots. Missie. Orders. Geen discussie.

Het bericht kwam op een donderdagmiddag, alsof het niets was. Alsof het niet het slopen van een langzaam opgebouwde toevlucht betekende. "Zes maanden. Buitenland. Je vertrekt over twee weken." Ik vertelde het haar diezelfde avond. In een café waar we nooit eerder waren geweest. Foute muziek. Te felle lampen. "Ik moet weg," zei ik. "Zes maanden." Ze keek me aan met die lege blik die ze ook had wanneer iemand op een feestje haar aanraking te snel opzocht. "En ik dan?" vroeg ze. "Wat moet ik dan?" "Wachten," zei ik. "Of niet." Daar brak iets. Niet zichtbaar. Niet hoorbaar. Maar onmiskenbaar. Alsof er een draadje sprong in de ruimte tussen ons in.

De dagen die volgden waren roekeloos. We dronken als beesten. Liefde bedrijven als vuurwerk in een kelder. Wild, wanhopig, onsamenvattend. Alsof we het lichaam moesten slopen om de ziel

te redden. We vochten om kleine dingen. "Waarom kijk je zo?"
"Wat bedoel je met misschien?" "Wie was die gast die je net appte?"
Alles was een reden voor chaos. Alles was een excuus om dichter
tegen elkaar te botsen. Op de laatste avond lag ze in mijn bed en
vroeg: "Ga je dood?" Ik zei: "Misschien." Ze zei: "Ik ook." En toen
sliep ze. Of deed alsof.

Op het vliegveld in Eindhoven kuste ze me niet. Ze gaf me een blik
en een halve knik. En ik begreep het. Ze kon dit niet. Ik kon dit niet.
Maar ik moest. Want ik maak alles stuk. En ik ben er toch nog maar
heel even. In het vliegtuig keek ik uit het raam en probeerde haar
gezicht opnieuw te herinneren. Maar het was al aan het verdwijnen.
Alsof ze verdampte bij elke meter die we stegen.

Einde van een zomer. Einde van een vrouw die ik had willen
begrijpen. En misschien ook wel van mij.

Mira zei nooit echt dat het haar teveel werd. Ze had daar het karakter niet voor, of misschien gewoon de taal niet. Haar pijn kwam in golven van sarcasme, in subtiële afwijzing, in een steeds fellere fonkeling in haar ogen wanneer iemand vroeg of ze "hem nog vaak sprak." "Wie, de soldaat? Ach. Die leeft op granaten en zelfhaat, die heeft geen tijd voor ons stervelingen." En dan lachte ze. Hard. Te hard. Maar niemand lachte mee.

Het was een paar weken na mijn vertrek. Ik zat toen al diep in het ritme van de uitzending. Het leven was versimpeld. Opstaan. Onderhoud. Briefings. Patrouilles. De structuur sneed de randen van je hoofd glad. Voor het eerst in maanden voelde ik mij weer ergens onderdeel van, zelfs als het een cynisch, vermoeid onderdeel was van iets zinloos. Maar ik ademde. Ik bewoog. Ik werd nuchter wakker met een doel, en dat was meer dan ik haar had kunnen geven toen ik nog thuis was.

Mira bleef achter in een stad die door dreunde van herinneringen aan mij. Aan ons. Aan het verdriet dat wij probeerden weg te neuken en het gemis dat wij probeerden weg te lachen. En toen ik vertrok, bleef zij over met de restjes. Mijn geur in haar jas. Mijn woorden op haar scherm. Mijn afwezige aanwezigheid als een permanente bijrol in haar hoofd. Ze begon weer vaker te drinken. Eerst alleen op vrijdag. Toen ook op donderdag. En op maandag, als ze alleen naar huis fietste en haar benen trilden van het willen-niet-willen. Haar vriendinnen zeiden dat het wel meeviel. Ze lachte mee